

The perspectives of university students on gender roles

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları

Ayten Dinç¹
Cüneyt Çalışkan²

Abstract

Objective: This study was performed as a descriptive study in order to determine the perspectives of university students on gender roles.

Method: The population of the study was composed of the students who currently study in the department of Emergency and Disaster at the School of Health in Çanakkale Onsekiz Mart University. The study was performed with a total of 224 students present at the school on the date when the study was carried out and agreed to participate in the study. The study was conducted between 27 March-28 May 2014. A survey form prepared in accordance with the literature and Gender Roles Attitude Scale (GRAS) were utilized in the study so as to gather the data. The data were evaluated by means of descriptive statistics, t-test, Mann-Whitney U and variance (one-way ANOVA) test.

Findings: Among the students who participated in the study, 49.6% of them were male whereas 50.4% were female. In the study, the average of the total scores on the GRAS of the female students was $155,17 \pm 16,47$ while that of the male students was $129,56 \pm 20,52$. In regard to the analysis of the sub-dimensions of the GRAS by gender, it was determined that the female students hold more “egalitarian attitudes” on gender roles than the male

Özet

Amaç: Bu çalışma üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümüne devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın yapıldığı tarihte okulda bulunan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 224 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın uygulaması 27 Mart-27 Mayıs 2014 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalışmada, veri toplamak amacıyla literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, t-testi, mann-whitney U ve varyans (one-way anova) testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %49.6'sı erkek, %50.4'ü kız öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada öğrencilerin TCRTÖ toplam puan ortalamasının kızlarda $155,17 \pm 16,47$, erkeklerde $129,56 \pm 20,52$ olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre TCRTÖ alt boyutları incelendiğinde; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘eşitlikçi tutuma sahip’ olduğu saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin, toplumsal cinsiyet

¹Assistant Professor Dr., Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale School of Health, Department of Midwifery, Çanakkale, Turkey, aytendinc@comu.edu.tr

² M.Sc., Research Assistant, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale School of Health, Department of Rescue and Disaster Management, Çanakkale, Turkey, caliskan007@hotmail.com

students do. With respect to the effect of socio-demographic characteristics of the students on their attitudes towards gender roles, it was found out that there was no difference among the students in terms of age, grades, the high school that the students graduated from, place of residence, the presence or absence of working parents, economical levels, number of sisters/brothers, educational status of the parents. However, in regard to the type of family, it was found that the students with an elementary family hold more egalitarian attitudes.

Result: The study concluded that the perspectives of the female students and those of the male students are different from each other. These results have revealed that the universities with the objective to raise intellectual individuals should enable their students to gain awareness on gender roles as well as acquire the fundamental vocational information.

Keywords: Gender Roles; Gender, University Students.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

GİRİŞ

Biyolojik bir kavram olan "*cinsiyet*" (sex) bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri ve farklılıklara işaret ederken, "*toplumsal cinsiyet* (gender), kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenmiş kişilik özellikleri, rol ve sorumlulukları olarak tanımlanmaktadır (Coşkun, Özdilek, 2012:32; Krieger, 2003:653). Bu nedenle toplumsal cinsiyet kavramının tanımında biyolojik farklılıklar değil, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili değerler, beklentiler, yargılar ve roller bulunmaktadır (Dökmen, 2010).

Toplumsal cinsiyet her kültür arasında ve içinde geniş özelliklere sahip olup zaman içerisinde değişebilen bir olgudur. Bu nedenle toplumsal cinsiyetin getirdiği roller dinamiktir ve içeriği zamana ve mekana göre değişebilmektedir. Toplumsal cinsiyet herhangi bir toplumda kadın ve erkek arasındaki kaynakların, gücün ve rollerin paylaşılmasını belirler. Tarih boyunca kadınların bu gücün paylaşılmasında erkeklere göre daha az avantajlı olduğu bilinmektedir (Coşkun, Özdilek, 2012:30-39; Krieger, 2003:652-657; Yılmaz, Zeyneloğlu, Kocaöz, Taşkın, Eroğlu, 2009:775-792).

Toplumsal cinsiyet rolü; kültürel olarak kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri ve davranışları (rolleri) içerir ve bunlar toplum tarafından kalıp yargılara dönüştürülür (Dökmen, 2010). Literatüre göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın ve erkek arasında özellikle çalışma yaşamı, toplumsal yaşam, evlilik ve aile yaşamında öne çıkan belirgin farklılıklar mevcuttur (Alam, 2016:271-281; Coşkun, Özdilek, 2012:30-39; Pincha, 2009). Kadınlardan evlilik öncesi cinsel

rollerine ilişkin tutumları üzerindeki etkisine bakıldığında ise, yaş grupları, sınıflar arası, bitirilen lise, yaşadıkları yer, anne babanın çalışma durumu, ekonomik düzeyleri, kardeş sayıları, anne babanın eğitim durumu açısından aralarında fark olmadığı belirlenmiştir. Ancak aile tipi açısından çekirdek aileden gelen öğrencilerin daha eşitlikçi bir yaklaşım sergiledikleri saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri arasında fark olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar aydın bireyler yetiştirmeyi hedefleyen üniversitelerde öğrencilere temel mesleki bilginin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda duyarlılık kazandırılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet Roller; Toplumsal Cinsiyet; Üniversite Öğrencileri.

ilişkide bulunmamış olması, evlenmeden yalnız yaşamaması, akşam saatlerinde tek başına sokağa çıkmaması, aile büyüklerinden izin almadan sağlık kuruluşu dahil dost-arkadaş ziyaretine gitmemesi, erkek çocuk doğurarak statüsünü yükseltmesi gibi görevler beklenmektedir. Erkeklerle ise bu alanlarda kadınlara ilişkin belirlenen rollerin tam tersi roller yüklenmektedir. Bunun sonucunda kamusal alanda çalışma ve politika doğal olarak erkek; ev işleri ve aile ile ilgili özel alanlar kadın işi olarak benimsenip uygulanmaktadır (Coşkun, Özdilek, 2012:34; Dökmen, 2010; Seçgin, Tural, 2011:2446-48; Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu, Taşkın, 2007:28; Yılmaz ve ark., 2009:775-792).

Ülkemizde üniversite öğrencilerinin geleneksel cinsiyet rolleriyle ilgili kalıp yargılara ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda; erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir (Alam, 2016:271-281; Girginer, 1994; Öngen, Aytac, 2013:1-18; Vefikuluçay ve ark., 2007:26-38; Zeyneloğlu, 2008).

Eğitim düzeyinin yükselmesinde özellikle üniversite düzeyi, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine çağdaş bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bu doğrultuda toplumsal gelişimini tamamlayarak geleceğe hazırlanma çabasında olan üniversite gençlerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi, sürdürülebilir bir kalkınma ve sağlıklı nesillere ulaşma açısından önem arz etmektedir. Eğitim ve sağlık hizmeti sunan kurumlara da bu anlamda büyük görevler düşmektedir. Konuyla ilgili yapılmış çalışmaların sınırlı olması böyle bir çalışmanın planlanması gereğini ortaya koymuş ve bu çalışmayla üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi: Araştırma üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine bakış açısını belirlemek amacıyla planlanmış olup; tanımlayıcı nitelikte bir çalışmadır.

Evren ve örneklem

Çalışmanın evrenini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü ikinci öğretime devam eden 250 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır ve herhangi bir dışarıda bırakma kriteri uygulanmamıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihte okulda bulunan ve araştırmayı kabul eden 240 öğrenci çalışma kapsamına alınmış ve 16 öğrencinin anket maddelerini eksik doldurmasından dolayı, bu anketler çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın uygulaması 27 Mart-27 Mayıs 2014 tarihleri arasında yapılmıştır.

Veri toplama araçları

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla öğrencilerin sosyo demografik özelliklerini belirlemek için hazırlanmış olan anket formu ile "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği" (TCRTÖ) kullanılmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; öğrencilerin ve sosyo-demografik özellikleri; yaş, cinsiyet, doğum yeri, mezun olunan lise, ebeveynlerin öğrenim ve çalışma durumu ile ilgili özelliklerine yönelik sorular yer almaktadır.

İkinci bölümde ise, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen sorular (kardeş sayısı, aile tipi, şu anda halen yaşadığı yer) bulunmaktadır.

“**Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği**” Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilen ve bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirleyen bir ölçektir. Ölçek, 38 madde ve beş alt boyut içermektedir. Alt boyutları, ‘eşitlikçi cinsiyet rolü’, ‘kadın cinsiyet rolü’, ‘evlilikte cinsiyet rolü’, ‘geleneksel cinsiyet rolü’, ‘erkek cinsiyet rolü’ nden oluşmaktadır. 5’li likert tipindeki bu ölçek, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümlelerine; ‘tamamen katılıyor’ ise 5 puan, ‘katılıyor’ ise 4 puan, ‘kararsız’ ise 3 puan, ‘katılmıyor’ ise 2 puan, ‘kesinlikle katılmıyor’ ise 1 puan alacak şekilde puanlandırılmıştır Çalışma en az 38 puan ve en fazla 190 puan aralığında değişmektedir. Ölçekten alınan en yüksek değer, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘eşitlikçi tutuma sahip’ olduğunu, en düşük değer ise, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘geleneksel tutuma sahip’ olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Etik Yönü: Bu çalışma için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 73 sayılı ve 2014-06 Nolu yazılı izin alınmıştır.

Analiz

Veriler SPSS 19.0 istatistik paket programında analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin yüzdeler ve sayılar ile değerlendirilmesi yanı sıra, tanımlayıcı istatistik hesaplamaları, bağımsız gruplarda T-testi, Mann-Whitney U ve One-Way Anova testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo demografik özellikleri incelendiğinde, öğrencilerin %50,9’u kız, %49,1’i erkek öğrenci olup, %53,1’inin 21-24 yaş aralığında bulunduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %30,8’i birinci sınıf, %25,9’u ikinci sınıf, %27,7’si üçüncü sınıf, %15,6’sı dördüncü sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin %69,6’sının ailesi il merkezinde ikamet etmekte, %55,8’i meslek lisesi mezunu, %84,4’ü çekirdek aile tipinde ve %62,9’unun aile ekonomisi orta düzeyde, %78,1’inin babası ve %13,8’inin annesi çalışmakta, %39,3’ü iki kardeşli, %46,4’ünün annesi ilkököl ve %49,6’sının babası lise/üniversite mezunudur (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=224)

Sosyo-demografik özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	110	49,1
	Kız	114	50,9
Yaş Grupları	17-20	102	45,5
	21-24	119	53,1
	25-29	3	1,3
Sınıf	1.Sınıf	69	30,8
	2.Sınıf	58	25,9
	3.Sınıf	62	27,7
	4.Sınıf	35	15,6
Yaşanılan Yer	İl	156	69,6
	İlçe	46	20,5
	Kasaba/köy	22	9,8
Bitirilen Lise	Meslek	125	55,8
	Diğer	99	44,2

Aile Tipi	Çekirdek	189	84,4
	Geniş	27	12,1
	Parçalanmış	8	3,6
Aile Ekonomisi	Düşük	11	4,9
	Orta	141	62,9
	İyi	72	32,1
Baba Çalışıyor	Evet	175	78,1
	Hayır	49	21,9
Anne Çalışıyor	Evet	31	13,8
	Hayır	193	86,2
Kardeş Sayıları	1 Kardeş	18	8
	2 Kardeş	88	39,3
	3 Kardeş	62	27,7
	4 Kardeş	32	14,3
	5 ve üzeri Kardeş	24	10,7
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	12	5,4
	Okur-yazar	12	5,4
	İlkokul	104	46,4
	Ortaokul	36	16,1
	Lise	46	20,5
	Lisans/lisansüstü	14	6,3
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	2	0,9
	Okur-yazar	5	2,2
	İlkokul	55	24,6
	Ortaokul	51	22,8
	Lise	73	32,6
	Lisans/lisansüstü	38	17

Tablo 2 de TCRTÖ alt boyutlar alfa güvenilirlik katsayıları açıklanmıştır. Çalışmada yer alan 224 öğrencinin TCRTÖ puanları ortalaması $142,59 \pm 22,538$ 'dir. Ölçeğin toplam gerçek puan aralığı en düşük 61 ile en yüksek 189 puan aralığında değişmektedir. Ölçeğin bütün maddeler alfa güvenilirlik katsayısı 0,917 yüksek derecede güvenilir olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği'nin (TCRTÖ) güvenilirlik analizi

Maddeler	
Puan ortalaması (S)	142,59 (22,538)
25. çeyreklik puanı	127
50. çeyreklik puanı (Ortanca)	145
75. çeyreklik puanı	160
Olası puan aralığı	38 – 190
Gerçek puan aralığı	61 - 189
Tüm maddeler Alfa güvenilirlik katsayısı	,917
TCRT ölçeği alt boyutla Alfa güvenilirlik katsayıları	
Eşitlikçi C.R. alt boyutu	,910
Kadın C.R. Alfa güvenilirlik katsayısı	,730
Evlilik C. R. alt boyutu	,798
Geleneksel C.R. alt boyutu	,799
Erkek C.R. alt boyutu	,711

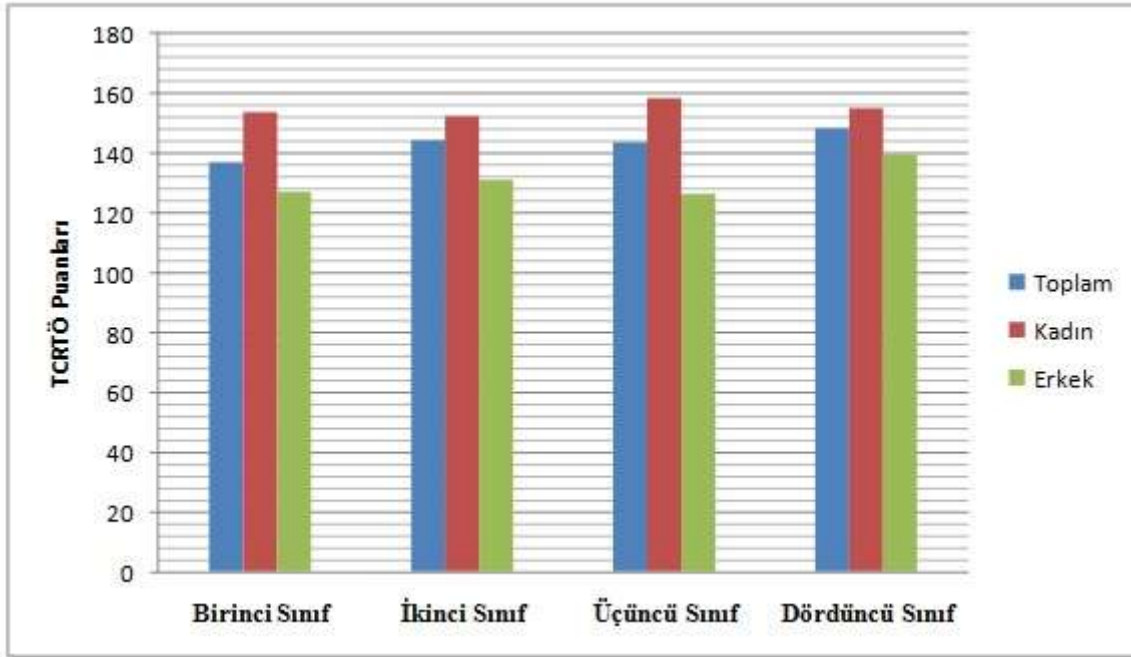
Tablo 3. Öğrencilerin cinsiyete göre TCRTÖ alt boyutlarına ait puan ortalamalarının dağılımı

Alt Boyutlar	Kız	Erkek	(Min-Max) Kız	(Min-Max) Erkek	t	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	37,47	32,89	8-40	8-40	5,688	,000
Kadın Cinsiyet Rolü	27,92	22,88	15-40	8-35	6,755	,000
Evlilik Cinsiyet Rolü	35,75	29,96	8-40	12-40	8,329	,000
Geleneksel Cinsiyet Rolü	29,17	22,00	11-40	10-37	9,450	,000
Erkek Cinsiyet Rolü	24,84	21,81	15-30	6-30	5,261	,000

Tablo 3’de görüldüğü gibi, cinsiyete göre öğrencilerin cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında bir farklılık olup olmadığı araştırılmak istenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre TCRTÖ maddelerine ilişkin verdikleri yanıtları değerlendirilirken alt boyut maddelerinde önermeler her ne kadar pozitif ve negatif şeklinde verilse de pozitif maddelerde “tamamen katılmıyorum” ve “katılmıyorum” ifadeleri olumsuz yargı, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” ifadeleri ise olumlu yargı olarak kabul edilmiştir. Negatif maddelerde bu işlemin tam tersi kullanılmıştır.

Cinsiyete göre TCRTÖ alt boyutları incelendiğinde; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘eşitlikçi tutuma sahip’ olduğunu, erkeklerin ise geleneksel puan ortalamaları daha düşük olup, dolayısıyla daha fazla geleneksel tutuma sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Şekil 1. Öğrencilerinin sınıf ve cinsiyete göre TCRTÖ puan ortalamaları.

Şekil 1 de çalışmanın sınıf ve cinsiyete göre istatistikleri özetlenmiştir. Sınıf bazında diğer sınıflara göre en yüksek skor dördüncü sınıfta (ortalama $148,34 \pm 22,944$) yer almaktadır. Cinsiyete göre ölçek skorlarının bütün sınıflarda erkek öğrencilere göre kız öğrencilerde daha yüksek olduğu görülürken, en yüksek ölçek skorunun kız öğrenciler arasında üçüncü sınıfta (ortalama $158,67 \pm 14,028$) ve erkek öğrenciler arasında dördüncü sınıfta (ortalama $140,00 \pm 25,566$) olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre TCRTÖ ortalama puanlarının dağılımları (n=224)

Değişkenler	n	Ortalama	S	sd	(T-testi)	
					t	p
Cinsiyet						
Kadın	114	155,17	16,478	222	10,274	,000
Erkek	110	129,56	20,520			
Bitirilen Lise						
Meslek	125	141,98	24,494	222	-,465	,642
Diğer	99	143,36	19,892	222		
(Mann-Whitney U)						
	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P	
Baba Çalışma Durumu						
Evet	175	114,57	20049	3926	,367	
Hayır	49	105,12	5151			
Anne Çalışma Durumu						
Evet	31	125,92	3903,5	2575,5	,214	
Hayır	193	110,34	21296,5			

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	F	(One-Way Anova)	
				p	Anlamlı Fark
Yaş Grupları	Gruplar arası	13,215	,013	,987	-
	Gruplar içi	113262,8			
	Toplam	113276,0			
Sınıflar	Gruplar arası	3464,667	2,314	,077	-
	Gruplar içi	109811,4			
	Toplam	113276			
Yaşanılan Yerler	Gruplar arası	396,069	,388	,679	-
	Gruplar içi	112880			
	Toplam	113276			
Aile Tipi*	Gruplar arası	5673,865	5,827	,003	Çekirdek-Geniş
	Gruplar içi	107602,2			
	Toplam	113276			
Aile Ekonomisi	Gruplar arası	1283,05	1,266	,284	-
	Gruplar içi	111993			
	Toplam	113276			
Kardeş Sayıları	Gruplar arası	441,167	,215	,93	-
	Gruplar içi	111780			
	Toplam	112221,2			
Anne eğitim durumu	Gruplar arası	2400,553	,944	,453	-
	Gruplar içi	110875,478			
	Toplam	113276,031			
Baba eğitim durumu	Gruplar arası	3547,829	1,410	,222	-
	Gruplar içi	109728,202			
	Toplam	113276,031			

*Post Hoc Tukey testi

Cinsiyetin TCRTÖ puanları üzerinde etkisinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, kız öğrenciler test puan ortalaması ile erkek öğrenciler test puan ortalaması ($\bar{x}=129,56$) arasında anlamlı bir fark görülmektedir [$t_{(222)}=10,274$, $p<0,000$] (Tablo 4). Farklı aile tiplerinden gelen 224 kişilik bir öğrenci grubunun, TCRTÖ puanları arasında fark olup olmadığını sınamak için, geldikleri aile tiplerine göre oluşturulan grupların TCRTÖ puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Test sonunda, geniş aileden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{x}=129,75$), çekirdek aileden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{x}=144,44$) ve parçalanmış aileden gelen öğrencilerin ortalamasının ($\bar{x}=144,75$) en az ikisi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlenmektedir [$F_{(2-221)}=5,827$, $p<0,003$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($n^2=0,052$) bu farkın orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anlamlı farkın, geniş ve çekirdek aile tiplerinden gelen öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmektedir (Tablo 4).

TARTIŞMA

Toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal yaşama ilişkin yansımaları geleneksel ve eşitlikçi roller olarak kadın ve erkeklerin yaşamını farklı yönlerde şekillendirmektedir. Geleneksel roller içerisinde toplum tarafından kadına yüklenen roller; çocuk bakımı, ev işleri, kendilerinden önce eşlerinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama, onların mutluluğu ve rahatı için kendi isteklerinden ödün verme gibi eşitlikçi olmayan sorumluluklardır. Erkeklerle yüklenen geleneksel roller ise; evin geçiminden sorumlu olma, parasal kaynaklar üzerinde kontrol sahibi olma ve evin reisi olma gibi eşitlikçi olmayan sorumlulukları içermektedir (Zeyneloğlu, 2008; Dökmen, 2010). Günümüzde kadının çalışma hayatında daha fazla yer alması, ailenin ortak gelirine katkıda bulunması gibi özellikler gösteren daha modern yapıdaki ailelerde kadın-erkek rollerinin daha eşitlikçi yönde değişmekte olduğu gözlenmektedir. Ancak aile üyelerinin üstlendikleri rolleri algılama ve ailedeki sorumluluk dağılımı biçimi, cinsiyet, eşlerin eğitim düzeyi, evlilik süresi, aile tipi, yerleşim yeri, içinde yaşanılan toplumun kültürel özellikleri gibi çeşitli faktörle göre farklılık göstermektedir.

Ülkemizde toplumsal cinsiyet rolünü belirlemeye yönelik farklı çalışmalar mevcuttur. Zeyneloğlu (2008) tarafından, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde eğitim gören birinci sınıf kız öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmada; öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolünü benimsediklerini belirtmelerine karşın evlilik cinsiyet rolü ve erkek-kadın cinsiyet rolleri açısından geleneksel bir tutum sergiledikleri saptanmıştır. Benzer bir çalışma Vefikuluçay ve arkadaşları (2007) tarafından doğu bölgesindeki bir ilde üniversitenin farklı bölümlerinde okuyan son sınıf öğrencileri (toplam 236 öğrenci; 123 kız ve 113 erkek) üzerinde yapılmış; erkek öğrencilerin çalışma yaşamı, toplumsal yaşam, evlilik yaşamı ve aile yaşamı ile ilgili konularda daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır. Atış'ın (2010) bir üniversitenin ebelik ve hemşirelik bölümü 1. ve 4. sınıf öğrencilerine yapmış olduğu çalışmasında, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Girginer'in (1994) Türk toplumunun cinsiyet rolleri algılarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasında, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kadınların, erkeklere göre daha fazla eşitlikçi rolleri benimsedikleri belirlenmiştir. Seçgin ve Tural'ın (2011) sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin maddelere daha çok kendi cinsiyet grubu lehinde tutumlar sergilediğini saptamışlardır. Özpuat'ın (2016) üniversite öğrencilerinin özyeterlilikleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiyi saptamaya yönelik olarak yapmış olduğu çalışmasında, toplumsal cinsiyet algısının kız öğrencilerde daha olumlu olduğu bildirilmiştir. Çalışmamızda cinsiyete göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin '**eşitlikçi tutuma sahip**' olduğu saptanmıştır.

Araştırmamızda öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları üzerindeki etkisine bakıldığında ise, yaş grupları, sınıflar arası, bitirilen lise, yaşadıkları yer, anne babanın çalışma durumu, ekonomik düzeyleri, kardeş sayıları, anne babanın eğitim durumu açısından aralarında fark olmadığı saptanmıştır. Ancak aile tipi açısından çekirdek aileden gelen öğrencilerin daha eşitlikçi bir yaklaşım sergiledikleri saptanmıştır.

Literatürde öğrencilerin mezun olduğu liseye göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları incelendiğinde, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin süper lise/anadolu/fen lisesinden mezun olan öğrencilerin, normal liseden mezun olanlardan daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır (Çelik, Pasinlioğlu, Tan, & Koyuncu, 2013; Zeyneloğlu, 2008). Bu araştırma sonuçlarının tersine bizim çalışmamızda ve Atış'ın (2010) çalışmasında öğrencilerin mezun olduğu lise ve cinsiyet rolleri tutumu arasında fark görülmemiştir.

Annelerin çalışma durumunun öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişki olduğunu belirten bazı çalışmalar vardır. Bu çalışmalarda, anneleri çalışan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi rolleri benimsedikleri belirlenmiştir. Ayrıca kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin anneleri ile aynı rollere sahip oldukları da bildirilmiştir (Baxter & Emily W. Kane, 1995; Öngen & Aytac, 2013). Bu bulguların tersine Atış'ın (2010) çalışmasında ve bizim çalışmamızda annelerin çalışma durumu ve cinsiyet rolleri tutumu arasında fark görülmemiştir..

Literatürde öğrencilerin ailesinin yaşadığı yere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları incelendiğinde, Atış'ın (2010) çalışmasında bizim bulgularımıza paralel olarak öğrencilerin doğdukları yer ile cinsiyet rolleri tutumu arasında fark görülmemiştir. Ancak bu bulguların tersine Zeyneloğlu'nun (2008) çalışmasında, öğrencilerin içinde yaşadıkları kültürün beklentilerine uygun olarak geleneksel tutum gösterdikleri bildirilmiştir. Özpulat'ın (2016) çalışmasında da öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre farklılık olduğu, özellikle Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan öğrencilerde toplumsal cinsiyet algılamalarının düşük olduğu saptanmıştır.

Çalışmamızda sınıflara göre TCRTÖ puanı en yüksek puan ortalaması dördüncü sınıfta yer almaktadır. Ancak sınıflar arasında öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında istatistiksel olarak fark gözlenmemiştir. Özpulat'ın (2016) çalışması da bizim bulgularımızı destekler niteliktedir. Atış'ın (2010) çalışmasında ise, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerde, birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha eşitlikçi olduğu belirlenmiştir.

Eğitim, kadın ve erkeğin aile içinde statüsünü de belirleyen önemli etkenlerden biridir. Eşler arasındaki eğitim farkının büyük olması göreceli olarak güç ilişkilerinde farklılaşmayı getirebilmektedir (TNSA, 2008). Literatürde kadın ve erkeklerin eğitim seviyesi arttıkça daha toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları bildirilmektedir (Ersoy, 2009). Atış'ın (2010) çalışmasında, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, babaların eğitim düzeyi incelendiğinde anlamlı bir sonuç bulunmamıştır. Eraslan'ın (2013) İstanbul'da tek ve karma eğitim yapan liselere kız öğrenci gönderilmesinde toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını inceleyen araştırmasında annelerin eğitim seviyesi ile kız çocuklarını kız lisesine gönderme arasında ilişki bulunmuştur.

Araştırmamızda aile tipinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilediği saptanmış olup, çekirdek aile tipinden gelen öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Seçgin ve Tural'ın (2011) çalışmasında bizim çalışmamıza benzer şekilde çekirdek aile tipinden gelen öğrencilerin daha fazla olumlu davranış geliştirdiği bildirilmiştir. Bizim bulgularımızdan farklı olarak Atış'ın (2010) ve Özpulat'ın (2016) çalışmalarında ise, aile tipinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği bildirilmektedir .

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörlerden biri olan kardeş sayısıdır. Ancak bu araştırmada öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısının, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği bulunmuştur. Atış'ın (2010) çalışmasında da bizim sonucumuza benzer sonuç bulunmuştur. Zeyneloğlu (2008) tarafından yapılan çalışmada ise, öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Sınırlılıklar

Araştırma sonuçlarının sadece uygulandığı yerdeki bölüm öğrencilerine genellenebilmesi önemli bir kısıtlılıktır. Araştırma sırasında ise öğrencilerin anket sorularına doğru yanıt verdikleri varsayılmaktadır.

SONUÇ

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen sosyo-demografik özelliklerine ait bazı değişkenlerden yaş grupları, sınıflar arası farklılık, bitirilen lise, yaşadıkları yer, anne babanın çalışma durumu, ekonomik düzeyleri, kardeş sayıları, anne babanın eğitim durumu açısından incelendiğinde; aralarında fark olmadığı belirlenmiştir. Ancak, çalışmamızda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğu, erkek öğrencilerin ise daha fazla geleneksel tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca aile tipinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilediği saptanmış ve geniş aileden gelenlerin daha fazla geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Bu sonuçlar aydın bireyler yetiştirmeyi hedefleyen üniversitelerde öğrencilere temel mesleki bilginin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda duyarlılık kazandırılması gereğini göstermektedir. Ergenlik döneminden itibaren gençlere toplumsal cinsiyet eşitliği anlayış ve algısının kazandırılması ileriye yönelik önemli bir yatırım olacaktır.

Teşekkür

Araştırmacılar verilerin toplanmasına katkı veren Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinden Ayşenur Deryahan ve Hazal Türken'e teşekkür etmektedirler.

Kaynaklar

- Alam, S. M. (2016). Gender stereotypes among university students towards masculinity and femininity. *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 7(3), 271–281.
- Atış, F. (2010). Ebelik/ hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Baxter, J., & Emily W. Kane. (1995). Dependence and independence: A cross-national analysis of gender inequality and gender attitudes. *Gender & Society*, 9(2), 193–215.
- Coşkun, A., & Özdilek, R. (2012). Gender Inequality : Reflections on the nurse ' s role in women ' s health. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(3), 30–39.
- Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Tan, G., & Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 181–186.
- Dökmen, Z. Y. (2010). Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erarslan, A. B., & Rankin, B. (2013). Gender role attitudes of female students in single-sex and coeducational high schools in Istanbul. *Sex Roles*, 69(7-8), 455–468. <http://doi.org/10.1007/s11199-013-0277-0>
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209–230.
- Girginer, U. (1994). Türk toplumunda cinsiyet rolleri algısı. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krieger, N. (2003). Genders, sexes, and health: What are the connections - and why does it matter? *International Journal of Epidemiology*, 32(4), 652–657. <http://doi.org/10.1093/ije/dyg156>

- Öngen, B., & Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1–18.
- Özpuat, F. (2016). The relationship between self-efficacy level and gender perception of university students: Beyşehir example *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1222. <http://doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.3570>
- Pincha, C. (2009). *Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Afet Yönetimi*. Çeviri ve uyarlama: Demirer KD. Kocaeli Üniversitesi Yayınları:362 (2009). IASC, December 2006.
- Seçgin, F., & Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *E- Journal of New World Science Academy*, 06(4), 2446–2458.
- TNSA. (2008). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K., & Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(2), 26-38.
- Yılmaz, D. V, Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775–792.
- Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara’da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora tezi, Ankara: 2008. s:10-35

Extended English Abstract

Introduction

The term "gender role" refers to society's concept of how men and women are expected to act and behave. Gender role involves personality traits and behaviors (roles) that are culturally regarded appropriate for women and men, and these are transformed into stereotypes by the society (Dökmen, 2010). There are significant differences between gender roles of women and men in fields such as work life, social life, marital and family life (Alam, 2016; Coşkun & Özdilek, 2012; Pincha, 2009).

In the studies conducted for determining the opinions of university students about stereotypes related to traditional gender roles in Turkey, it was found that male students had more traditional viewpoints about gender roles than female students (Alam, 2016; Girginer, 1994; Öngen & Aytaç, 2013; Vefikuluçay et al., 2007; Zeyneloğlu, 2008).

High educational degree, especially university degree brings a modern viewpoint on individuals' gender roles. Accordingly, evaluation of attitudes of university students, who are in the aim of preparing themselves for the future by completing their social development, towards gender roles is important for a sustainable development and reaching to healthy generations. Important roles fall on education and health institutions in this respect. Limited number of studies in this subject revealed the necessity of designing such a study.

Material and Method

This descriptive study is planned with the aim of determining the viewpoint of university students regarding gender roles.

The population of the study consisted of 500 students attending Çanakkale Onsekiz Mart University Health High School Healthcare Emergency and Disaster Management Department. 224 volunteer students, who were in the school on the date of the study and agreed to participate in the

study, were included in the study. Data was collected via self-administered questionnaires and Gender Roles Attitude Scale (GRAS).

Developed by Zeyneloğlu (2008), “*Gender Roles Attitude Scale*” contains 38 items and five dimensions (egalitarian gender roles, female gender roles, marriage gender roles, traditional gender roles and male gender roles). The study vary between 38 (the lowest score) and 190 (the highest score). The higher scores from the scale indicated that the students had more egalitarian attitudes towards gender roles and the lower scores showed that the students’ attitudes were more traditional.

Written permission no 2014-06 and 73 was received from Çanakkale Onsekiz Mart University Clinical Trials Ethics Committee for this study.

Regarding assessment of the data, Chi square was used for analysis of categorical variables, and t-test, mann-whitney and variance (one-way anova) tests were used for analysis of continuous variables.

Results:

When the mean scores of GRAS subscales in terms of genders were examined, it was found that the mean score of “*egalitarian gender role*” was 37.47 in women and 32.89 in men, the mean score of “*female gender role*” was 27.92 in women and 22.88 in men, the mean score of “*marriage gender role*” was 35.75 in women and 29.96 in men, the mean score of “*traditional gender role*” was 29.17 in women and 22 in men, and the mean score of “*male gender role*” was 24.84 in women and 21.81 in men.

Among the students who participated in the study, 49.6% of them were male whereas 50.4% were female. In the study, the average of the total scores on the GRAS of the female students was $155,17 \pm 16,47$ while that of the male students was $129,56 \pm 20,52$. In regard to the analysis of the sub-dimensions of the GRAS by gender, it was determined that the female students hold more “egalitarian attitudes” on gender roles than the male students do. With respect to the effect of socio-demographic characteristics of the students on their attitudes towards gender roles, it was found out that there was no difference among the students in terms of age, grades, the high school that the students graduated from, place of residence, the presence or absence of working parents, economical levels, number of sisters/brothers, educational status of the parents. However, in regard to the type of family, it was found that the students with an elementary family hold more egalitarian attitudes.

Conclusion

In this study, it was determined that while the female students had more egalitarian attitude towards gender roles compared to male students, male students had more traditional attitude towards gender roles. It was also found that the students having an extended family had more traditional attitude.

These results indicate that it is required to bring awareness to students about gender mainstreaming in addition to basic professional information in the universities aiming at educating intellectual individuals. Bringing the youth with understanding and perception of gender mainstreaming as from adolescence will be an important investment to the future.